

Πρωταγωνιστές και σκηνοθέτης (Πατινό και Χάντσον) σε ένα διάλειμμα του γυρίσματος της ταινίας του.

Η Εβδομη Τέχνη «Επανάσταση» τὸ νῆο φιλμ τοῦ Χάντσον

Μία «φιλοδοξία» δημιουργία
του σκηνοθέτη του «Γαρζάν»

Νέα Υόρκη, μία μέρα διαφορετική από τις άλλες. Υστερα από χρόνια αγώνα, ο βρετανικός στρατός αποσύρεται και γίνεται το πανηγύρι της ελευθερίας όπου μία καινούρια σημαία, με άστρα και γραμμές κυματίζει στον αμερικανικό αέρα. Ανάμεσα στο πλήθος ένας άνδρας, ο Τόμ Ντόμπ (που δεν είναι άλλος από τον Αλ Πατινό) αγκαλιάζει το γιο του τόν άποχαιρέτά και πάει να πολεμήσει.

Είναι μία σκηνή που διαδραματίζεται στη Νέα Υόρκη, αλλά πριν 200 χρόνια. Και είναι μία σκηνή της ταινίας «Επανάσταση» που γυρίζει ο ταλαντούχος σκηνοθέτης Χιού Χάντσον ο δημιουργός των επιτυχιών «Οι δρόμοι της φωτιάς» και «Γκρέητσουκ». Το φιλμ αυτό είναι μεγαλόηχο και φιλόδοξο και θυμίζει επιτυχίες όπως «Τα σταφύλια της όργης», «Ο νονός» και η «Η μεγάλη παρέλαση».

Ο Χιού Χάντσον θεωρεί ότι η νέα του ταινία έχει πολλά να πεί με βάση τον κεντρικό χαρακτήρα που είναι ένας άνθρωπος χωρίς παρελθόν και χωρίς στόχους, αλλά που μπλέκει σε μεγάλα γεγονότα, όπως γίνεται με πολλούς ανθρώπους σε κάθε πόλεμο.

Ποιος θα πίστευε ότι ο Χιού Χάντσον θα γύριζε μία ταινία σαν κι αυτήν; Στο κάτω κάτω της γραφής, είναι ένας καλλιτέχνης που δεν έχει τίποτα από την ψυχολογία του Λένιν, του Χουσερλ, του Ροβεσπιέρου ή του Ουόλφγκανγκ. Αλλά ούτε είναι και ο άνθρωπος που θα έφερνε τον κόσμο σ' ένα κάτω. Ο ίδιος λέει χαρακτηριστικά, πως δεν θα ήξερε τί να κάνει σε μία επανάσταση. Ούτε, γυρίζει ένα φιλμ που τιλοφορείται «Επανάσταση» και που πιάσει ένα θέμα παρόμοιο με εκείνο της ταινίας του Γκρήφθ «Αμερική», που είχε γυριστεί πριν 60 χρόνια.

Ο ίδιος ο σκηνοθέτης δήλωσε πόσο ότι ποτέ μέχρι τώρα δεν είχε ενδιαφερθεί για την αμερικανική επανάσταση σαν θέμα αλλά θεωρεί ότι προκειται για ένα εγχείρημα τολμηρά και φιλόδοξο που θα συγκινοούσε κάθε σκηνοθέτη.

Πιστεύεται, ότι η ταινία του αυτή θα είναι έτοιμη για να προβληθεί στις μεγάλες κινηματογραφικές αίθουσες μέσα στον

Η νέα δημιουργία της Μνούσκιν Ο Νοροντόμ Σιχανούκ στο «Θέατρο του ήλιου»

Ενα παλιό έργοστάσιο πυρομαχικών
μεταμορφώθηκε σε σκηνική Καμπότζη

«Η φοβερή αλλά ατέλειωτη ιστορία του Νοροντόμ Σιχανούκ, θασιλά της Καμπότζης», είναι ένα θεατρικό έργο που αποτελεί την εκπλήρωση προπαθείων δέκα χρόνων του «Θεάτρου του Ηλιού». Η κλίμακα του όλου σχεδίου είναι τεράστια: ένα έργο που διαρκεί οκτώ ώρες σε δύο μέρη, και καλύπτει την ιστορία και το λαό της Καμπότζης από το 1955 ως το 1979. Πολλοί από τους χαρακτήρες είναι πραγματικοί και γνωστοί, αν και δυστυχώς λίγοι από αυτούς έχουν μείνει ζωντανοί.

Από την ώρα που μπαίνει το κοινό μέσα στον χώρο της παράστασης, σ' ένα διαμορφωμένο παλιό εργοστάσιο πυρομαχικών στη περιοχή του Παριού, είναι φανερό ότι ο θίασος δεν παίζει ένα έργο κατά τόν παραδοσιακό τρόπο του δυτικού θεάτρου. Το σκηνικό είναι αρχιτεκτονικό και περιβαλλοντολογικό. Ο χώρος έχει «εναχτιστεί» εντελώς με φυσικά υλικά σ' ένα στυλ που θυμίζει θουδικά ναό. Οι τοίχοι είναι άσπρα με μία χρυσή φρίκα φύλλων, η όροφι και τα καθίσματα είναι βαμμένα με κόκκινο θερμικό. Και το άπειρο δάπεδο έχει καλυφθεί με 150.000 ειδικά ταύελα γυαλισμένα με λάδι.

Η κυρίως σκηνή είναι ένα νησί φτιαγμένο με μία εξέδρα για την κατασκευή της οποίας έχουν χρησιμοποιηθεί έξι μπαμπού, ένα στο πίσω μέρος κρέμεται μία χρυσή κουρτίνα. Δεξιά υπάρχει μία άλλη εξέδρα με ένα πλήθος από εξωτικό μουσικά όργανα, γκόνγκ, τύμπανα, αούλους και κρόταλα, που μερικά κατασκευάστηκαν ειδικά για την παράσταση. Ενα από τα βασικά και πιο έντυπωσιακά στοιχεία της παράστασης είναι η συνεχής μουσική υπόκρουση που αποτελεί σύνθεση του Ζόν Ζάκ Λεμέτ, ο οποίος και την εκτελεί.

Πιο πέρα, πόσο στα δεξιά, υπάρχει μία τρίτη εξέδρα, που κλείνεται μερικώς από μία άσπρη κουρτίνα από καλμό, όπου και έχουν στήσει τα καθίσματα των ηθοποιών. Όπως είναι γνωστό, μία από τις πρωτοτυπίες του «Θεάτρου του Ηλιού» είναι ότι οι ηθοποιοί ντυνούνται και μακιγιαζούνται μπροστά στο κοινό. Το θέατρο αυτό δεν καλλιεργεί ούτε τον ρεαλισμό, ούτε την φανταστική.

Γύρω-γύρω, ψηλά, λίγο κάτω από την όροφι κρέμονται περίπου 700 αγαλματίδια που παριστάνουν τους νεκρούς και τους ζωντανούς της Καμπότζης - και όσο προχωρεί το

έργο τα αγαλματίδια αυτά παίρνουν την έννοια μιας βαριάς κατηγορίας.

Τό κείμενο

Τό κείμενο του έργου έχει γραφεί από την μυθιστοριογράφο Ελέν Κιζού, μία πρόσημη καθηγήτρια της αγγλικής, που ξέρει πολύ καλά τόν Σαϊέπν. Αυτό καθώς και τό ότι ο θίασος είναι εξοικειωμένος πολύ με τά έργα τού Σαϊέπν, έχουν επηρεάσει φανερά τό γράψιμο.

Ο καμβάς του έργου είναι πολύ μεγάλος και ξεπερνάει ακόμη και εκείνον του «Αντώνιου και Κλεοπάτρας» είναι δε γεμάτος με προδοσίες και πολιτικές αναταραχές, όσα και ο «πόλεμος των ρόδων». Ενα από τά πιο εμφανή σαιχηρικά στοιχεία του έργου είναι η διάθεσή του να θέσει και να αντιμετώπισι πολιτικά γεγονότα, να εξετάσι τις αιτίες του, όχι με ιδεολογικά κριτήρια, αλλά σάν ενέργειες των πολιτικών προσώπων.

Τό κείμεν, επίτηδες έπικό και αντινατουραλιστικό, γράφικε σέ στενή συνεργασία με τόν θίασο και κανένα από τά πρόσωπα δεν είναι εντελώς αντιπαθητικό. Τό στυλ κινείται από την πρόζα σάν στιχο και, από απόψεων χώρων, μεταφέρεται από τό παλάτι στην αγορά, από την Πνομ Πένχ στο Παρίσι, κι από εκεί στη Μόσχα - αλλά και από τόν κόσμο των ζωντανών σάν κόσμο των νεκρών.

Τά βασικά πρόσωπα του έργου είναι ο Σιχανούκ που τόν ερμηνεύει θαυμάσια ο ηθοποιός Ζωρζ Πιγκό. Ο ρόλος δεν είναι καθόλου εύκολος, γιατί πρέπει να παρουσιασθεί ένα πρόσωπο που έχει και δημόσια και ιδιωτική ζωή, ακόμη, για να δοθεί μέσα σάν πνεύμα του έργου, χαλασμένο παιδί αλλά και περίφημος ήρωας. Ο Σιχανούκ του Πιγκό θυμίζει

έναν Αριέλ χωρίς τόν Πρόσπερο (για νά ξαναθυμηθούμε τόν Σαϊέπν) ένα πρόσωπο που δεν έχει τίποτε περισσότερο από την προσωπικότητά του, που έχει μείνει μόνος να υπερασπι-

πού άρκετοι από αυτούς ερμηνεύουν πολλούς ρόλους ο καθένας. Δύο, όμως, πρέπει να αναφερθούν ιδιαίτερα: ο Σέρζ Πονσελέ υποδύεται έναν χολερικό Κισινγκερ και

Ο Ζωρζ Πιγκό σὸ ρόλο τοῦ Σιχανούκ, σέ μία παράσταση πού κρατάει κατ'ὼς ἄρας

στεί τό νησί του από τίς δυνάμεις της ιστορίας. Η ερμηνεία είναι πολύ θεατρική και όχι ρεαλιστική, πολύ πλοκή για να είναι απλή και κατανοητή και πολύ ανθρώπινη για να είναι αντιπαθητική. Ο Ζωρζ Πιγκό έχει την ικανότητα όχι μόνο να εκφράζει συγκινήσεις, αλλά να τις δημιουργεί και να τις εξακοντίζει στο κοινό.

Επί πλέον ενισχύεται από μία ταλαντούχα ομάδα άλλων ηθοποιών

τόν Πόλ Πάτ. Εξάλλου ο χιλιάδες ηθοποιός Αντρέ Περέζ Αράγια ενσάρκωνει έναν μπουφονιό καμπασιανό πρέσβη, τόν ψυχρό ιδεαλιστή όρχηγο τών Ερυθρών Χιέρ, έναν άγγελιοφόρο, τόν Τσούν Εν Λάι και άλλους.

Τήν σκηνοθεσία έχει κάνει η διάσημη και ταλαντούχα Αντρίαννα Μνούσκιν, που έκανε πρόδες κου-

ρατικές επί έξι μήνες. Η δουλειά της δείχνει πλούσια φαντασία και μερικά από τά έφρε της κόβουν τήν άναπνοή, όπως όταν μπαίνει στην σκηνή ο Αλεξέι Κοϊγκιν περιστοιχισμένος από σιωπηλούς μαυροφρεμένους άντρες. Στο φουαγιέ υπάρχει ένας τεράστιος χάρτης της ύψηλιου, με κέντρο τήν Καμπότζη, που εκπέμπει όμοκεντρους κύκλους από τό κέντρο πρὸς τά έξω. Και σ' όλη τήν διάρκεια της όχτώωρης παράστασης ο θεατής δεν ξεχνάει πως η όσιατική αυτή χώρα είναι ο τόπος μιας καταστάσεως όπου η θία και η σκληρότητα θριαμβεύουν.

Θά τό δει ο ίδιος

Ο πρίγκιπας Σιχανούκ, ο πραγματικός ύποσχέθηκε ότι θα πάει να δει τό έργο και τήν παράσταση. Και η παράσταση αυτή άξιζει τουλάχιστον όσο οι παραστάσεις σαιχηρικών έργων που έπαιξε ο ίδιος θίασος και που κέρδιζαν διεθνή άναγνώριση. Τό ίδιο, βέβαια, είχε συμβεί και με τήν παράσταση τού έργο «1789» που έμειν στην Ελλάδα τό είδαμε σάν κινηματογράφο.

Και όλα αυτά δικαιώνουν τήν Μνούσκιν, που στόχος της είναι να κάνει ένα θέατρο πύ η δύναμή του θά εκφράσει τις συνθήκες και τόν θρόλο τών καιρών μας.

Λέγεται ότι στή ήμερολόγιο του Ζόν Βυάρ, τόν ιδρυτή και διευθυντή τού «Εθνικού Λαϊκού Θεάτρου» και τού φεστιβάλ της Αθηνών, γράφεται στις τελευταίες σελίδες πως θά καλούσε τήν Χέλεν Βάνγκελ να παίξει σάν «Θέατρο του Ηλιού». Και πολλοί ύποστηρίζουν ότι σήμερα τό θέατρο της Μνούσκιν είναι ό,τι καλύτερο έχει να παρουσιάσει τό προσδευτικό θέατρο της Ευρώπης. Η δουλειά η δική της και τού θίασου της γιά πολύ καιρό έδειχνε τις επιδόσεις τών Κοπώ, Αρτί και Μέγιερχολντ, τώρα, με τόν «Πρίγκιπα Σιχανούκ» μπορούν επί τέλους να ισχυριστούν ότι πραγματοποιήσαν ένα όνειρο που κόνει από τούς παραπάνω δραματιστές τού θεάτρου δεν έχει ύλοποιησει όσο ζώσε.

Περισσότερη επιμέλεια

Ηρθαν τυχαία στά χέρια μου δύο από τίς εκδόσεις που κυκλοφόρησαν για τό «Διμήτριά» και γιά τήν ιστορία της Θεσσαλονίκης. Καί άναρωτήθηκα γιατί, όταν λαθεύονται έκατοντάδες χιλιάδες δραχμών, δεν εξασφαλίζεται και ένα καλό άπατέλεσμα.

Γιό να γίνω σαφέστερος, αναφέρωμαι πρώτα σέ ένα άλμπουμ με έγχρωμες κάρτ-ποστάλ της παλιός Θεσσαλονίκης και άλλες άσπρόμαυρες φωτογραφίες της πόλης. Χρήσιμη ύλικό που άξιζε τόν κόπο να όπιστωπυθεί. Αλλά δεν μπορείτε, κυρίες και κύριοι, να κάνετε ένα τέτοιο λεύκωμα και να βάζετε λάθος λεζάντες σέ φωτογραφίες. Μία κάρτ-ποστάλ δείχνει τό δρόμο πού έρχόταν πρὸς τό τμήμα έξοχών, με δίλες έκατέρωθεν, αλλά ο άπόρροετος έπιμελητής της έκδοσης, έπιμένει ότι θάλέπουμε τήν παρoλία με τόν Λευκό Πύργο. Τέτοια λάθη δεν γίνονται ούτε στίς εφημερίδες, πού η δουλειά τους όλοκληρώνεται μέσα σέ λίγες ώρες. Φυσικά, αυτό τό λάθος σάν λεύκωμα δεν είναι τό μοναδικό.

Τά δεύτερο έντυπο πού είδα ήταν τό λεύκωμα τών 25 χρόνων τών «Διμητρίων». Αν εξαρέσει κανείς τις τελευταίες τόν οελίδες, όπου δίδονται οι συμμετοχές σέ κάθε χρονιά, όλο τό άλλο έντυπο είναι, τουλάχιστον, όνισο. Άλλοι προβάλλονται υπέρμετρα, άλλοι λίγο (με ποιά κριτήρια, άραγε;) και, από τήν άλλη μερά λείπει ένα είσιωγνικά κείμενο πού θά κάλυπτε τήν ουσία και τήν σημασία τού θεσμού. Αφών πιά τά «ρίξιμο» πού γίνεται σάν ΕΟΤ, πού αυτός θέπισε τήν έκδήλωση τού Οκτωβρίου.

Θά στραμπουλιέουν τή γλώσσα

Όσες φορές τυχαίνει να παρακολουθώ παιδικές έκπομπές στήν τηλεόραση (άμφότερων τών διαύλων) άναρωτιέμαι γιατί οι ήθοποιοί, που μετέχουν στήν μετογνώριση, παραποιούν όλοι τις φωνές τους, έτσι ώστε οι ήρωες τών φίλων να φωνάζουν στήν στήν γλώσσα, έρα... άνάμολοι. Πιάς τό έλεγε, άραγε, ότι πρέπει να μιλούμε με τήν μύτη η γυναικίζου; Ας πιστέψουν πως δεν πετυχαίνουν τίποτα μ' αυτόν τόν τρόπο. Τό πολύ να καταστρέφουν τήν μουσικότητα της ελληνικής γλώσσας η να στραμπουλιέουν τή δική τους γλώσσα.

Διατηρητέα θεντέρες

Δεν ύπάογει άμφιβολία πως

γυριστεί πριν συ χρονια.
Ο ίδιος ο σκηνοθέτης δήλωσε πάλι ότι ποτέ μέχρι τώρα δεν είχε ενδιαφερθεί για την αμερικανική επανόρθωση οόν θέμα αλλά θεωρεί ότι πρόκειται για ένα ξεχείρισμα τολμηρό και φιλόδοξο που θα συγκλονίσει κάθε σκηνοθέτη.
Πιστεύεται, ότι ή ταινία του ούτ ή θα είναι έτοιμη για να προβληθεί στις μεγάλες πρωτεύουσες του έξωτερικού μέσα στον Ιανουάριο και έλπίζεται ότι θα μπορεί να καλύψει το κόστος της που είναι περίπου 20.000.000 δολάρια. Παραγωγός της ταινίας είναι ή εταιρία «Γουόρνερ Μπέρνερ» που τόν ίδιο καιρό γυρίζει άλλη μία φιλόδοξη παράγωγη την «Αποστολή» μέ σκηνοθέτη τόν Ρόλλαντ Τζοφφί και πρωταγωνιστή τόν Ρόμπερτ Ντέ Νιρο.

Δυσκολίες τόν γύρισμα

Η ταινία «Επανάσταση» θεωρείται ότι είχε πολλές ατυχίες και πολλές δυσκολίες στό γύρισμά της. Τό πρώτο ήταν ότι οι καιρικές συνθήκες δημιούργησαν πολλές αναβολές και οι ή καταστροφή ενός μηχανήματος αξίας 500.000 δολαρίων αύξησε τόν κόστος, αλλά προκάλεσε και ανεπιθύμητες άγοποιρίες.

Προβλήματα επίσης, δημιουργήθηκαν όταν δύο από τούς βασικούς ήθοποιούς τού έργου, ο Αλ Πατρίνο και ή Ναστάζια Κίνσκυ, άρρώστησαν σοβαρά. Και ακόμη άς λεχθεί ότι δεν ήταν εύκολο τό γύρισμα μιάς ταινίας μέ χιλιάδες φινιράκια και μέ δεκάδες τεχνικούς που εργάζονταν για άρκετούς μήνες.

Ο Χιού Χάτονταν τονίζει ότι για να ξεπεραστούν τέτοιου είδους δυσκολίες, πρέπει κανείς να πιστεύει ότι, κανείς κάτι πολύ σημαντικό κίτι που θα έντυπωσιάζει τό παγκόσμιο κοινό. Στην ταινία του «Επανάσταση», δεν προσπάθησε να δώσει ένα καλλιγραφικό περιεχόμενο σέ στυλ Μπάρρυ Λίντον αλλά έκανε περισσότερο μία ταινία τού δρόμου. Τό βασικό πράσμον είναι ουσιαστικά ένας λευκός σκιάσος γενικότερα δέ σέ όλη την ταινία διακρίνει κανείς ή βορβάρδινα τών Αγγλων, στό χρόνο εκείνα. Ακόμη θα πρέπει να διακρινιστεί ότι τό 98% τών σκηνών της ταινίας έχουν γυριστεί στό ύπαιθρο, πράγμα που δημιούργησε πολλές δυσκολίες και πού πρόσθεσε τό πρόβλημα τού να δοθεί ή τρυχύτητα και ή βρωμία τού έξωτερικού χώρου επάνω στόν άνθρώπου, ανεξάρτητα από τό τι μπορεί να πετύχει ένα ακριβιά. Πολλές φορές, στό γύρισμα διαπορεύθηκε ότι τό μακιγιάζ άποτύπωνε, αλλά ή φύση πετύχωνε περισσότερα. Και βέβαια, είναι φανερό πόση μεγάλη σημασία είχε στην περίπτωση μιάς ταινίας όσον τήν «Επανάσταση» όσον άφορά τις ικανότητες τού όπερатора.

Όταν αλλάζει ή φύση

Η «Επανάσταση» γυρίστηκε στην Αγγλία, παρόλο πού ή υπόθεση της ταινίας διαδραματίζεται στην Αμερική. Και βέβαια, ή ιστορία τού κινηματογράφου είναι γεμάτη από τέτοια παραδείγματα.

Όπως είναι γνωστό, ή Φινλανδία και ή Ισπανία έχουν άντικαταστήσει ή Ρωσία για τό φιλμ «Δόκτωρ Ζιβάγκο», τό Μεξικό έχει γίνει χίλι για τόν «Αγνοούμενο» και ή Πράγα άντικατέστησε ή Βιέννη για τό «Αρνέσκι».

Τό να γυρίσει κανείς τό φιλμ «Επανάσταση» στην Αγγλία σήμαινε μείωση τού κόστους στό μισό, ενώ παράλληλα, τα τοπία της Αγγλίας έδειχναν περισσότερο αυθεντικότητα. Αυτό διαπιστώθηκε όταν ο Κάντσαν και ο Ααετον Γκόρτον, διευθυντές παραγωγής, έπισκέφθη- νον άμερικανικά τοπία και βρήκαν ότι ή φύση είχε αλλάξει κατά τρόπο άπογορευτικό. Αυτό πού έψαχναν δεν ύπήρχε πιά, κανένα ξέχρονό δεν ήταν παλαιότερο από 80 έτων και τό πάντα φαίνονταν ίαίμια. Αντίθετα, διάφορα τοπία στό Νόρφολκ και στό Ντέβον ήμοιαζαν πολλά άμερικανικά αντίστοιχα. Πάντως, για μερικές σκηνές τού χειμάζονταν εύρτερος όρίζοντας, χρησιμοποιήθηκε ή Νορβηγία. Άλλοιολα Νορβηγία έπιχειρηματίες συμμετείχαν στό έξοδο τού φιλμ μέ ένα ποσό 4.000.000 δολαρίων και μέ την άγορά αντίστοιχων ιετοχών.

Ο ιστορικός σύμβουλος Τζών Μόλο, πού ήταν και ή ένδυματολό- γος της ταινίας, κατασκεύασε περίπου 1.500 κοστούμια έποχής. Τά κοστούμια αυτά δεν είναι πάντα πλούσια, άφου πολλά από τό πρόσωπα προέρχονται από τό λαό και σκευασ, αντίστοιχη έπρεπε να είναι και ή ένδυμασία τους. Πάντως, από τούς δημιουργούς της ταινίας, τονίζεται ότι στόχος τους δεν ήταν να δώσουν ένα ιστορικό μάθημα, αλλά ένα καλλιτεχνικό άποτέλεσμα. Παρόλα αυτά, έγινε μεγάλη προσπάθεια να τηρηθεί ή ιστορική αλήθεια.

Ο Χιού Χάτονταν τονίζει, ότι τό καινούριο του φιλμ τόν κούρασε περισσότερο άπ' ότι ή προηγούμενη ταινία τού πού είχε για ήρωά τόν Γαρλάν. Απαντώντας σέ έρώτηση δήλωσε: «Είναι άρκετά παρξένο τρήμα τό να κάνει κανείς μία ταινία για έναν πατέρα και ένα γιο και τό πρέπει να ξεχάσει ή δική του οικογένεια. Σέ τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να διαβάσεις ήν την προσωπική του ζωή για να έπιτυχεις στό ύπαιθρο, αλλά έχω πάντα αμφιβολίες για τό να αξίζει να κάνει κανείς κάτι τέτοιο. Πάντως, ήθελα να γυρίσω από την ταινία πού μία για έναν άσχημο άνθρωπο μέσα σέ σημαντικά γεγονότα, ήλοδο μία ταινία πού είναι διαφορετική από τό δυο προηγούμενά μου φιλμ. Τέλος, έλπικα τό τό φιλμ αυτό. Θα μίλησει στό μεγάλο ιαινό περισσότερο από ότι τό προηγούμενά».

Στην καινούρια ταινία τού Χάτονταν έκτός από τόν Αλ Πατρίνο και ή Ναστάζια Κίνσκυ, παίζει ά γνωστός ήθοποιός Ντόναλντ Σάδερλαντ ό ρόλο ενός άκαρπού Βρετανού ταγματάρχη αλλά και νέο ήθοποιός τού Ντέξτερ Φλέτσερ και ό Σιντ Οουεν.

Γύρω-γύρω, ψηλά, λίγο κάτω από τήν όροφή κρέμονται περίπου 700 όγαλματίδια πού παριστάνουν τούς νεκρούς και τούς ζωντανούς της Καμποιέτης - και όσο προχωρεί τό

πρόσωπο πού έχει και δημόσια και ιδιωτική ζωή, ακόμη, για να δοθεί μέσα στό πνεύμο τού έργου, χαλασμένο παιδί αλλά και περίφημος ρήτορας. Ο Σιχανούκ τού Πγκό θυμίζει

ικανότητα όχι μόνο νά έκπράζει συ- κλησής, αλλά νά τις δημιουργεί και νά τις έξακοντίζει στό κοινό. Επί πλέον ένιούζεται από μία τα- λαντούχο ομάδα άλλων ήθοποιών

αλούς.

Τήν σκηνοθεσία έχει κάνει ή δι- όσημ και ταλαντούχα Αντρίαννα Μνούσκιν, πού έκανε πρόδες κου-

ρουν επί τούτου να εκπαιδευτεί... πραγματοποιήσαν ένα όνειρο πού κανείς από τούς παρόντες όραματι- στές τού θεάτρου δεν είχε ύλοποιή- σει όσο ζούσε.

Διατηρητέα θεντέτες

Δεν ύπάρχει άμφιβολία πώς μερικά διατηρητέα είναι πιο όμορφα και πιο έντυπωσιακό από άλλα. Όμως, δεν μπορεί νά μη σημειώσω μία άνιση μεταχει- ριση πού γίνεται από την πολι- τεία και τούς ειδικούς στην προβολή κόποιων παλιών κτι- ρίων και τήν άπούληση άλ- λων. Εντάξει για τίθ βίλα Μπιάν- κα: νά σωθεί άν είναι δυνατόν. Αλλά γιατί δέν μιλάει κανείς για τούς δύο κόκκινους πύργους πού βρίσκονται δίπλα στό παλιά πέμπτο γυμνάσιο και πού κατα- στρέφονται σιγά-σιγά; Τά όπο- ιομνρία της βίλας έκείνης (νο- μίζω όνομαζόταν «Μόν υπο- νέρ») και όμορφα είναι και έχουν μία ένδιαφέρουσα ιδιο- τυπία. Αλλά θά θύμισω και ένα άλλο κτίριο της ίδιας περιοχής, πού άνήκει στην έκκλησία, άπέν- ναντι πού τό σπίτι τού Σιάνα. Και θά θύμισω την παλιά «Με- λισσα», τό παλιό σπίτι πού στε- γάζει δημοτικό σχολείο, στην περιοχή Αγίας Τριάδας, τό πα- λιο πρώτο γυμνάσιο πού τό άφηνον και κατάρρεε, ένα όφωλο σπίτι στην γωνία τών όδων Βασιλοπούς Σοφίας και Γραβιάς πού κάποτε στεγάριζε όστρινιο- κό τμήμα... Κουβέντα δέν γίνε- ται για όλα αυτά. Γιολι; Τά άπο- φασίσαμε σαν μελλοντικά έτοι- μοθόνατα.

Νάχικε κι έρείς έναν Ωνάση

Δέν Εξώ ποσοί τό πρόσεξαν, αλλά τό ίδρυμα Ωνάση άνακαί- νωσε ότι δεν άναγείρει στην Αθήνα πολιτικό κέντρο αέ μία έκταση όχτώ στρεμμάτων. Κοί να είστε όίγουροι πώς ότι δεν κατέφερε τό κράτος, θά τό καταφέρει τό ίδρυμα τού Δέ- χαστου έφορήσεται. Τό κακό εί- ναι πού ή Θεσσαλονίκη δέν έχει τόν Ωνάση της, ούτε θγάζει πιά Παπαρήδες.

Κι άλλα λάθη, στό θιβλια

Δέν είχα καμιά έμφιβολία ότι τά κονδύλια για τόν πολιτισμό θά μενώνονταν, ας συνέπεια τών μέτρων λιτότητας, όπως δέν είχα καμιά άμφιβολία ότι τό θιβλια θά ήταν από τό πρώτα βύματα. Είναι γνωστό πόσο δικά- κούνται πάντα οι λογοτέχνες κι έτσι ή έκκληση θά ήταν άδικαιο- λόγητη. Όμως, ή πίκρα παρα- μένει.

Η «έκδίκηση» είναι δική της

Ε, όχι κι έτσι! Διάβασα σε έφημερίδα ότι «τό Εθνικό Θέα- τρο έκδίκηθηκε την Αμπεράκη», γιατί δέν ανεβάθηκε, τελικά, τό έργο, ής. Κι ποιάς θά χάσει; Οχι βέβαια ή πολύ αξιόλογο Μπαργιότα Αμπεράκη πού μέ τόν «Άλλο Αλέξανδρο» και τόν «Άγιο πρίγκιπα» προχώρησε τό έλληνικό θεατρικό πρόγρσος σε μία νεότερη γράφω πού την ήλπε- ψαν και οι έξνοι. Και πού, ση- μειώτων, προσηγάμε χρονικά από πολλές «φίρμες» μας.

Από Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες Πολλή και καλή μουσική στό έφρετινό «Δημήτριο»

Δύο χορωδιακές δημιουργίες τών Θεοδωράκη και Ασρινιδή

Ένα συγκρότημα, αλλά και Έλλη- νες και μάλιστα από δω, από τί δική μας πόλη: «Συγκρότημα παλιός μου- σικής της Τέχνης» - «Κρατική Ορχή- στρα Θεσσαλονίκης» - «Χορωδία τού Αριστοτελείου Πανεπιστημίου» - «Χορωδία τού Δήμου Θεσσαλονί- κης», ή τελευταία στην πρώτη δημό- σια «καπέλα εμφάνισή της. Κάποια ιδιαίτερη αίσθηση προκάλεσε - ή θό έπρεπε να προκαλέσει - τό νεανικό στοιχείο στό σχήμα της όρχήστρας: οι δύο όρχήστρες ή μία νέαν (από τήν Ολυμπία), ή άλλη παιδική (από τί Βουλγαρία). Εκτός από τήν οι- σθητική άπόλαυση πού μός χάρισαν οι νεαροί αυτοί, αλλά όκληρωμέ- νου, μουσικοί, μάς έκαναν να σκε- φτούμε πόσο έχουμε παραμείνει έρείς οι Έλληνες τό δικά μας παιδί, πός έμια μάλιστα της παιδείας άδων μας. Όλες οι μουσικές έκδηλώ- σεις τών φετινών «Δημητρίων» - ή σχεδόν όλες - είχαν ποίηται. Ας μιλήσουμε για κάποιες από αυτές.

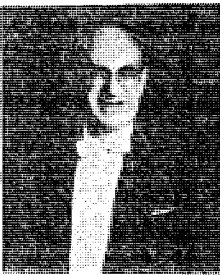
Ενα Ρέκθιεμ τού Θεοδωράκη

Σέ μία από τις πιο πρόσφα- τες συναυλίες συμμετείχαν τό φωνητικό συγκρότημα «Οί τραγουδιστές», ή χορω- δία τού δήμου Θεσσαλονί- κης, ή παιδική χορωδία τού ώδείου Αίρίους (σέ διδα- σκαλία Δημήτρη Καθούνη) και πέντε σολίστες τραγου- διστές. Δημόθυνο ο Αντώνης Κοντογεωργίου.

Στό πρώτο μέρος προσκληθήκαμε σέ μία περιδιάβαση στην έλληνική χορωδιακή μουσική άνά τούς αιώ- νες, από τόν Ερμιόπιο δόν τόν Μεσο- μύη τό της Αρχαϊότητας, ως τόν Μπαλτά και τόν Νικο Χριστοδούλου. Ήταν πράγματι όμορφο από τό «Μι- κρό διαχρονικό της έλληνικής μου- σικής». Εκτός από τί μουσική τό άρτίοτητα (τραγουδιστές μόνη της ή χορωδία «Οί τραγουδιστές» τού Κ. Κοντογεωργίου) παρείχε και όλες τις έννοιές μιας έλληνικής γλε- σιότητας.

Στό δεύτερο μέρος αυτής της χο- ρωδιακής συναυλίας παρουσιάστηκε τό «Ρέκθιεμ. Ακολουθία ες κεκομη- μένος» τού Μίκη Θεοδωράκη Γραμμένο τό 1984, είναι άφιμερμένο

στή μνήμη τών νεκρών της σφαγής τών Καλαθούτων. Τό α-καπέλα αυτό Ρέκθιεμ ήταν μία δυσάρεστη έκπλη- ξη: μία μεγάλη χορωδία ένηλικών, μία παιδική χορωδία και πέντε φωνη- τικοί σολίστες (πού κανείς δέν μπο- ρούσε να καταλάβει τόν λειτουργικό τους ρόλο) αναστατήσαν για να έκτελεσούν ένα έργο πού δέν χρεια- ζόταν να έχει τελειώσει κανείς ούτε τό α' έτος της άρμονίας για νά τό συνθέσει - και όίγουρα δέν χρειαζό- ταν νά είναι και Μίκης Θεοδωράκης.

Ο άρχιμουσικός και συνθέτης Ν. Ασρινιδής.

Οχι μόνο έμνηυση δέν είχε τό έργο αυτό (πού ίσως δέν την χρειαζόται πάντα ένα συνθέτης, άν υποθέσου- με ότι διαθέτει άποθέματο δημιουργι- κότητας και στέρεη τεχνική ύπα- ρουή, ή τέλος πάντων, την υποθέτ- μεν, συνθετική πείρα πού έχει ο Θεοδωράκης), δέν είχε καν πειστική σοβαρότητα. Αναρωτιέται κανείς δν συνθέτης πού - και μετά από 40 χρόνια μουσικού όιου διασχεταται από τό δέος τού «παιδεύσαντο» Ελ- ληνα, πού έρήσας άν άκούει συ- χορδίες μέσα στην έκκλησία και... πού τό χέρι τού άνήκει σε φαρμάκι νά 1984, όμως ή ψυχή τού παραμένε παραμεινένη και έκστατική στό άρτίοτητα (τραγουδιστές μόνη της ή χορωδία «Οί τραγουδιστές» τού Κ. Κοντογεωργίου) παρείχε και όλες τις έννοιές μιας έλληνικής γλε- σιότητας.

Στό δεύτερο μέρος αυτής της χο- ρωδιακής συναυλίας παρουσιάστηκε τό «Ρέκθιεμ. Ακολουθία ες κεκομη- μένος» τού Μίκη Θεοδωράκη Γραμμένο τό 1984, είναι άφιμερμένο

κι αυτές άκόμα είναι πιο πολύποκες και «προβληματισμένες» από αυτές πού γράφει ο ίδιος, αλλά στις δυτι- κευρωσιακές συχορδίες όλόκλη- ρων αιώνων πριν. Και ό μέν Κ. Θεο- δωράκης έχει τό άναφαίρετο δικαιο- ύμα να γράφει και να συνθέτει ότι τού άρέσει από Επιστάτους, Ρωμο- σώνες, Άξιον Εσπί και Πνευματικό Εμβάτηρια (πού όλοι τά θυμούνται ή πρέπει να τά θυμούνται με άγάπη και συγκίνηση) ίσα μέ λειτουργίες, άκολουθίες και συμφωνίες. Τό ζήτη- μα, όμως, για μός έδώ ποίρνει και άλλη διάσταση: τίθενται δηλαδή τά έρωτήματα: γιατί έκτελέσθηκε τό έργο αυτό; Γιατί παρουσιάστηκε σέ μός, στό Θεσσαλονίκη, ένα τέτοιο έργο; Για τό πόσο άνομιόφιστους μός περνούν στη μουσική.

Ο «Άγιος Δημήτριος» τού Ασρινιδή

Εξί μέρες μετά τό «Ρέκ- θιεμ» τού Μίκη Θεοδωράκη, άκούσαμε ένα άλλο θρη- σκευτικό περιεχόμενο έργο, τό όρατόριο τού Νίκου Ασρινιδή «Άγιος Δημή- τριος», σέ κείμενο τού Θεο- σαλονικιού ποιητή Γιώργου Θέμελη. Τό έργο έκτελέ- σθηκε μέ τή συμμετοχή της κρατικής όρχήστρας Θεσσα- λονίκης και της χορωδίας τού δήμου Θεσσαλονίκης (σέ διδασκαλία Αντώνη Κο- ντογεωργίου). Στό φωνητικό σόλα τραγουδισαν ή Κική Μορφοπού, ο Νίκος Γαβριη- λίδης, ο Άνδρέας Κουλου- μής και ο Γιώργος Παπάς. Δημόθυνο ο ίδιος ο συν- θέτης.

Η άκρόαση τού έργου αυτού μός όρησε τις καλύτερες έντυπωσεις. Ο γνωστός συνθέτης -κυρίως άπ' μι- κρότερα σέ έκταση έργα του, αλλά και από τις αξιόλογες πιανιστικές έπιδόσεις του- έώσω άναμφισβή- τητα δείγματα τόσο τού μουσικού τό- λεντου του, όσο και της δημιουργι- κής έτοιμότητάς του. Τό να συνθέ- σει κανείς ένα έργο τέτοιου διαστά- σκων, ένα έργο, δηλαδή, όπου πρέ- πει να όξιοποιηθεί ένας μός, μία όλόκληρη συμφωνική όρχήστρα, ή

χορωδία και οι φωνητικοί σολίστες, δέν είναι (και μάλιστα, άς τό τονί- σουμε αυτό: για έναν Έλληνα συνθέ- τη, έδώ στην Ελλάδα) εύκολη δου- λειά. Η μεγάλη όρεση τού έργου τού Κ. Ασρινιδή ήταν ότι μός έδίει -κι έπιπλέον μός έπιασε- ότι ο συνθέ- τας τού άντιμετώπιζε ή δύσκολη αυτή δουλειά μέ άπόλυτη αναισθη- σή τού συνθετικού τού καθήκοντος. Δέν θά υπεισέλθαμε σέ πιά τεχνικά 'ζητήματα (πρωτερήματα, προκειμέ- νου για τό έργο), όπως π.χ. ή καλο- ζυμμένη δομή, ή υποχρεωτική σχεδόν και τόσο εύληνη ενοχή- στωση, οι γενναίες σιγιμένες έμνηυση -άν και άρκετές κοινού- τες δέν άποφεύγονταν. Αρκούμα- σε μόνο να πούμε ότι τό έργο παρουσιάζε μία έκδοξη και καλά άποκρυστασμένη συνθετική αντί- ληψη, ή όποια και μαρτυρούσε τό καλλιτεχνικό ήθος τού δημιουργού του. Αντίθετα, δέν θά μπορούσαμε νά χαρακτηρίσουμε έκδοθηρες και καλά άποκρυστασμένες τις σχέ- σεις άνάμεσα στό εσωτερικό έλληني- κό στοιχείο πού περιέχει τό έργο και στόν γενικότερο όψιμο ρομαντικό χαρακτήρα του. Στό σημείο αυτό μπορούμε να πούμε πώς τό έργο όίθαινε. Οπόσος, δέν μπορεί να μην άναγνωριστεί κανείς πώς τό πρό- βλημα αυτό, τό πρόβλημα δηλαδή της σχέσης λαϊκής και έντεχνης μουσικής δημιουργίας είναι και δύ- σκολο και μεγάλο και δέν τό έλυσαν ποτέ ικανοποιητικά οι Έλληνες συν- θέτες, μής τό Καλομνηρί έξαιρου- μένος.

Στό νού έρχονται ίσως οι «λύσεις» πού έώσω ο Μπέλο Μπαρότς σέ πολλά του κείμενα (δν υποθέσουμε ότι έξεχονώ για μία στιγμή τό μου- σικό τού έργου). Σέ ένα δοκίμιο τού 1931 (Βλ. Βελα Βατοκ, Essays, έπιμ. Benjamin Sachs) ο Μπέλος αυτός Ούγγρος συνθέτης γράφει: «Γιά νά πετύχουν την τέλεια άφορήωση τού, λαϊκού μουσικού στοιχείου (έτσι πού να τούς γίνει όνν μία μητρική μουσι- κή γλώσσα) οι Ούγγροι συνθέτες έκαναν έξορμήσεις στην ύπαιθρο και συνέλεξαν τό δημωτικό τραγούδι της πατρίδας τους έτσι τόπου... Γιά νά είναι βαθιά και μόνιμες οι έπι- δράσεις της λαϊκής μουσικής, αυτές πού θά την μελετήσουν, πρέπει να μοιραστεί την ίδια ζωή μέ τούς όργότες... Δέν όρκει να μελετήσει κανείς τί λαϊκή μουσική, έτσι όπως διατηρείται στό μουσείο».

Πάντως, θά χαρίσαν κανείς να είχε την ευκαιρία να ένανοκώσει τό έργο αυτό τού Κ. Ασρινιδή. Η μία και μοναδική άκρόαση τού έργου ήταν, πραγματικά, μία πολύ εύχάρι- στη και γόνιμη έμπειρία.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΙΜΑΛΔΗΣ